



Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ivar Optun Andersen,

Uttalelse til høring av revisjonsdokument for Storglomfjordreguleringen

Statsforvalteren i Nordland viser til høringsbrev 4. mars 2025 fra Norges vassdrags- og energidirektorat, og til revisjonsdokumentet utarbeidet av konsesjonæren Statkraft Energi AS. Revisjonsdokumentet svarer ut kravene fra Meløy kommune, samt interesseorganisasjoner.

Generelt om prosessen rundt revisjon av konsesjonsvilkår

Statsforvalteren synes det er positivt at gamle vannkraftkonsesjoner tas opp til revisjon. Det gir mulighet til å redusere negative konsekvenser disse inngrepene har hatt for ulike interesser. På samme måte som ved vurdering av nye vannkraftkonsesjoner, er det viktig at revisjonsprosessen bygger på kunnskap og faglige utredninger. Det er også sentralt at alle berørte parter høres og at alle aktuelle tema vurderes.

Slik prosessen er lagt opp i dag, kan det være vanskelig å medvirke for berørte parter og myndigheter. Ved søknad om nye konsesjoner til bygging av vannkraft har NVE utviklet et forutsigbart system for kunnskapsinnhenting og medvirkning fra berørte parter og interesser. Fagrapporter legges til grunn for å vurdere konsekvenser og eventuelle avbøtende tiltak. Alle relevante tema blir belyst helt fra starten av.

Ved revisjon av konsesjonsvilkår er det den som stiller krav om revisjon som i utgangspunktet avgjør hvilke temaer som får fokus. Videre er det disse kravene og konsesjonærens vurdering av disse som blir sendt på høring. Da blir det vanskelig for andre parter å komme på banen med andre tema før etter at konsesjonæren har utarbeidet revisjonsdokumentet. Slik prosessen er lagt opp bygges kunnskapsgrunnlaget opp av kravstiller og konsesjonæren og ikke uavhengige fagutredninger eller med utgangspunkt i de forhold som faglig sett kanskje er de viktigste. Det er først etter høringen av revisjonsdokumentet at slike forhold eventuelt kommer fram. Deretter må NVE vurdere og eventuelt kreve nye tilleggsutredninger. Dette er uheldig for alle parter og kan medføre tilleggsarbeid og tidsutsettelse.

Statsforvalteren i Nordland ber derfor NVE om å gå gjennom rutiner for prosess og saksgang for revisjon av konsesjonsvilkår. Vi foreslår at når det åpnes for revisjon, så skal det i tillegg til kravene som er stilt, utredes hvilke konsekvenser kraftutbyggingen har hatt på viktige miljøverdier i influensområdet. Dette kunnskaps- og konsekvensgrunnlaget bør, sammen med lokale krav fra



allmennheten, inngå som grunnlag for regulantens utarbeidelse av revisjonsdokumentet. Det vil være en fordel at NVEs vurdering av behovet for tilleggsutredninger kommer fram allerede i den fasen.

Storglomfjordutbyggingen historikk – sentrale data for reguleringen

Nedenfor følger en oversikt over utbyggingshistorikk og sentrale data for kraftverkene i Storglomfjordreguleringen.

Kraftverk	Satt i drift	Midlere årsprod. (GWh)	Effekt (MW)
Svartisen	1993	2 195,5	600
Glomfjord	1920	91,5	20

Gjennom eksisterende manøvreringsreglement for Storglomfjordreguleringen har Statkraft ingen vilkår om slipp av minstevannføring. Det eneste kravet er at vannstanden må holdes innenfor de fastsatte grensene for høyeste og laveste regulerte vannstand.

- Storglomvatnet: regulert 125 m (HRV: 585 og LRV: 460)
- Øvre Navervatn: regulert 4,9 m (HRV: 544,94 og LRV: 540,04)
- Nedre Navervatn: regulert 3,82 m (HRV: 468,36 og LRV: 464,54)

I brev 7. august 2020 og 6. desember 2022 fremmet Meløy kommune revisjonskrav for Storglomfjordreguleringen. En rekke krav, blant annet knyttet til miljømålene som fremgår av forvaltningsplanen for vannregion Nordland og Jan Mayen, og for å imøtekomme de påvirkninger som er beskrevet i den nasjonale gjennomgangen av kommende vilkårsrevisjoner (NVE-rapport 49/2013) ble fremsatt. Statkraft fikk anledning til å kommentere de aktuelle kravene. NVE besluttet i brev 20. februar 2024 at konsesjonsvilkårene kunne revideres, og ba samtidig Statkraft om å legge frem utkast til revisjonsdokumentet.

Vanndirektivet

For å følge opp føringene i EUs vanndirektiv og Vannforskriften er det i hver vannregion utarbeidet en sektorovergripende forvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. Nordland fylkesting vedtok 6. desember 2021 oppdatert regional vannforvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen for perioden 2022–2027. Målet er å beskytte og forbedre tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder. Det er satt egne miljømål for alle vannforekomster. Vilårsrevisjon av gamle vannkraftkonsesjoner er et viktig virkemiddel/tiltak for å kunne oppnå målet om god økologisk tilstand eller et godt økologisk potensial i vassdrag som er påvirket av vannkraft, inkludert Beiarelva, Engabrevassdraget og Storelva i Kilvik.

I den regionale vannforvaltningsplanen er miljømålet for Beiarelva (161-206-R) og Beiarelva mellom Høgforsen og Staupåmoen (161-321-R), å gå fra svært dårlig økologisk tilstand til god økologisk tilstand. Engabreelva (159-105-R), Engabrevatnet (159-2539-L) og sidebekker mot Engabrevatnet (159-17-R) har allerede godt økologisk potensiale. For Storelva i Kilvik (159-22-R) er miljømålet å gå fra dårlig til moderat økologisk potensial.

Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering av revisjoner

I rapport nr. 49/2013 fra NVE har Miljødirektoratet og NVE foretatt en nasjonal gjennomgang av vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Prosjektet ble gjennomført etter oppdrag fra Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet. Hovedformålet med prosjektet var å utarbeide en oversikt over hvilke vassdrag eller vassdragsavsnitt der de samfunnsmessige



gevinstene av mulige miljøforbedringer antas å overstige de samfunnsmessige kostnadene i form av redusert fornybar og regulerbar kraftproduksjon. I rapporten har direktoratene kommet frem til en felles anbefaling om hvilke vassdrag som bør prioriteres ved revisjon. I disse vassdragene er produksjonsbegrensende tiltak som slipp av minstevannføring/magasinrestriksjoner vurdert som aktuelle for å forbedre miljøtilstanden.

I Nordland er revisjonsobjekt rev.ID: 831, Saltfjellet/Svartisen (Storglomfjord) gitt prioritet 1.2 (lavere prioritet). Kategori 1.2 – lavere prioritet er definert som - «*Vassdrag med middels potensial for forbedring av viktige miljøverdier, og med antatt større krafttap (sammenlignet med vassdrag i kat. 1.1.) i forhold til forventet miljøgevinst.*»

I rapporten er følgende tiltak foreslått:

- Minstevannføring sommer i utvalgte bekker rundt Engabreen av hensyn til landskap, friluftsliv og turisme.
- Minstevannføring sommer i Blakkåga og Gråtåga av hensyn til landskap i Saltfjell/Svartisen nasjonalpark.
- Minstevannføring sommer til Beiarn for å tilbakeføre brevatn, som både vil bedre landskapsbildet og forhold for sjørøye. Det er usikkerhet mhp. vannføringsbehov, særlig for sjørøya.

Anslått krafttap:

- Anslått krafttap ved Q95 minstevannføring: KT4 (> 100 GWh/år, < 5 % av samlet produksjon).

Statsforvalteren i Nordland bidro med innspill til prosjektet. Med den informasjonen som var tilgjengelig på tidspunktet for rapporten, støttet vi i stor grad de faglige vurderingene og prioriteringene som ble gjort i rapporten når det gjaldt revisjonsobjektet.

Vassdrag med anadrome laksefisk

Storglomfjordutbyggingen påvirker vannføringen i flere anadrome vassdrag (Beiervassdraget, Ranavassdraget, Engabrevassdraget og Storelva i Kilvik). Beiervassdraget (161.Z), Ranavassdraget (156.Z) og Engabrevassdraget (159.813Z) er kategorisert i Lakseregisteret <https://lakseregisteret.fylkesmannen.no/>.

På grunn av en generell bestandsnedgang over mange år ble den atlantiske laksen høsten 2021 rødlistet som nær truet (NT)¹.

Engabrevassdraget har en bestand av sjørøret, men også oppgang av laks. Laksen vandret opp i elva omkring 2000 (Pers. med. Morten Halvorsen). Sjørøret og laks kan vandre opp i Engabrevatnet, der det også er en bestand av stasjonær røye. Engabreelva nedstrøms vatnet ble kartlagt av Nordnorske ferskvannsbioologer i 2016 ². I rapporten konkluderes det med følgende: *Elva har svært varierende vannføring avhengig av lufttemperaturen og dermed snø- og issmeltinga på breen. Utløpselva er kort, men for så vidt absolutt brukbar til produksjon av laksefisk. Det er bra med oppvekstområder, men det er ikke så lett å finne brukbare gyteområder i elva utover den klassiske lokaliteten ved utløpsosen. Det har skjedd et skifte av arter i elva, fra røye på begynnelsen av 90-tallet, til ørret og laks i dag. Det er «normale» tettheter av ørret, men noe mindre (ca halvparten så mange) laksunger i elva. Det er derfor vanskelig å si om man har en laksestamme her. Uansett er det ikke noe overskudd av gytelaks som gir grunnlag for*

¹ <https://lister.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021/8149>

² Halvorsen, M. 2016. Fiskeribiologiske undersøkelser i Kaldjordvatn i Hadsel, samt i elva fra Engabrevatn i Meløy. Nordnorske ferskvannsbioologer rapport 2016-01: 1-14.



beskatning i dette vassdraget. Vannføringen i elva varierer mye og vanntemperaturen er lav, noe som kan være krevende for fiskeungene. Det er derfor vanskelig å komme frem til gjennomførbare tiltak som faktisk kan bedre situasjonen for fiskebestandene. På bakgrunn av dette uttalte vi i brev datert 19. april 2022 til Meløy kommune at det ikke var behov for tiltak basert på kartleggingen i 2016.

Storelva i Kilvik har noe oppgang av sjørret (og laks), men trolig ikke egne bestander. Denne elva er sterkt påvirket av fysiske inngrep (flomverk og forbygninger) og redusert vannføring på grunn av vannkraftreguleringen. Det produktive arealet i elva er begrenset til omkring 500 meter. Tidligere vurderinger indikerer at det trolig ikke vil være aktuelt å prioritere og gjennomføre avbøtende tiltak i denne elva.

Beiarvassdraget har store bestander av laks og sjørret, og er et attraktivt sportsfiskevassdrag. Vassdraget hadde tidligere også en bestand av sjørøye som nå som kan være tapt. NTNU Vitenskapsmuseet gjennomførte undersøkelser av sjørøye i vassdraget i 2024. Totalt ble det fanget fire sjørøyer. Prosjektet vil fortsette i 2025. Beiarvassdraget er et av fire nasjonale laksevassdrag i Nordland. Etter reguleringen har vannføringen i perioden juni–november blitt redusert.

Beiarvassdraget – nasjonalt laksevassdrag

Ordningen med nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder ble vedtatt av Stortinget våren 2007. Omkring tre fjerdedeler av Norges samlede villaksressurser er knyttet til våre 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder. Fire av de nasjonale laksevassdragene ligger i Nordland. Det er Vefsnvassdraget, Ranavassdraget, Beiarvassdraget og Roksdalsvassdraget.

For Beiarvassdragets del omfatter ordningen hele den potensielt lakseførende delen av vassdraget, det vil si Beiarelva opp til Høgforsen (27,5 km) og potensielt områdene oppstrøms Høgforsen (34,1 km) om fisketrappene blir funksjonelle. Totalt kan den lakseførende strekningen bli på 61,6 km.

Laksen i de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene skal forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares, og faktorer som truer laksen skal identifiseres og fjernes. Der det ikke er mulig, skal trusselfaktorenes virkning på laksebestandenes produksjon, størrelse og sammensetning motvirkes eller oppheves gjennom tiltak. I de nasjonale laksevassdragene vil det ikke være tillatt med nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen.

I forkant av Storglomfjordreguleringen gjennomførte NTNU Vitenskapsmuseet en undersøkelse av ferskvannsfaunaen i Beiarelva. Kartleggingen besto av bunndyr- og ungfiskundersøkelser, men skjulundersøkelser inngikk ikke i forundersøkelsene. I 1981 ble *Gyrodactylus salaris* påvist i elva, noe som påvirker resultatene fra ungfiskundersøkelsene av spesielt laks.

Før rotenonbehandlingen ble genmateriale fra laks og sjørret lagret i genbank. Elva ble behandlet med rotenon i 1994 og friskmeldt i 2001. Etter friskmeldingen startet et omfattende reetableringsarbeid, hvor store mengder laks og sjørret ble satt ut i elva. Statkraft ble i 2016 pålagt å gjennomføre fiskebiologiske undersøkelser i Beiarvassdraget. Dette pålegget har ført til flere årlige rapporter, samt en flerårig samlerapport fra NTNU³.

Nedenfor har vi gått gjennom de områdene/temaene som vi mener bør ha høyest prioritet ved denne revisjonen. Vi forutsetter ellers at vilkårssett for tema naturforvaltning moderniseres.

³ Davidsen, J.G., Hanssen, Ø. K., Sjørnsen, A.D. & Rønning, L. 2020. Fiskebiologiske undersøkelser i Beiarelva 2017-19 – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2020-6: 1-63.



Anadrome laksefisk

De norske bestandene av laksefisk er påvirket av flere faktorer, blant annet lakselus, rømt oppdrettsfisk og vannkraftreguleringer.⁴ Storglomfjordreguleringen påvirker flere vassdrag med anadrome laksefisk; Beiarelva, Engabreelva, Storelva i Kilvik og Ranavassdraget. Fra Beiarelva frafører reguleringen omtrent 29 % av tilsiget oppstrøms samløpet med Gråtåga og 41 % av tilsiget i Gråtåga. I Engabreelva er 61 % fraført, og 74 % i Storelva i Kilvik. For Beiarelva og Engabrevassdraget er det ført brevann over til Storglomfjordvatnet, og vanntemperaturen i elva har økt.

Laks, sjørret og sjørøye har alle livshistoriestrategier hvor de gyter og vokser opp i ferskvann, men har næringsvandring til nærliggende fjordområder eller havet. Gytingen skjer på høsten, og eggene ligger nedgravd i grusen gjennom vinteren. Eggutviklingstiden er temperaturavhengig, og eggene klekker på våren/forsommeren. I de første ukene etter klekkingen oppholder yngelen seg nede i grusen og ernærer seg av plommesekken. Varigheten av dette stadiet er temperaturavhengig. Når plommesekken nesten er brukt opp, svømmer yngelen opp fra grusen og begynner å ta til seg føde. Etter at lakseyngelen er kommet opp fra grusen trenger den en vanntemperatur på omkring 8°C for å starte å ta til seg næring, og oppnå positiv vekst⁵. Ørret- og røyeengel er tilpasset lavere vanntemperaturer enn lakseyngelen, spesielt røyeengel godt tilpasset lave vanntemperaturer⁶.

Fordi fisk er vekselvarm påvirker vanntemperaturen utviklingshastighet og vekst. Vekstsesongen for laks i Norge er relativt kort, vanntemperaturer fra omkring 7°C er antatt som nedre grense for vekst hos lakseunger⁷. Vekstsesongen hos laks er definert til antall dager med temperaturer over 7°C⁸.

Beiarelva

Beiarelva er registrert med bestander av laks (svært dårlig bestandstilstand), sjørret (moderat bestandstilstand) og sjørøye (kategorisert: truet).

For lakseunger i Beiarelva er temperaturgrensen for vekst 6,3°C⁹. Forskjellen i nedre temperaturgrense for vekst viser at laksen i Beiarelva er tilpasset det kalde brevannet som opprinnelig ble tilført elven. Før reguleringen var gjennomsnittlig smoltalder i Beiarelva 5,2 år ($\pm 0,2$ år; intervall 4-7 år) og smoltlengde 130 mm ($\pm 3,9$ mm; intervall 120-130 mm). Vekstsesongen var 67 dager (intervall 57-87 dager). Beiarelva var en uvanlig kald breelv, og hadde få dager med temperaturer over 10°C (8-10 dager), enkelte år uten temperaturer over 10°C i undersøkelsesperioden før reguleringen⁹. Etter reguleringen er antall dager med vanntemperatur fra 7°C (Selfors bru) 87 dager (Martin Høsøien, NVE pers. med).

Tettheten av ørretunger og røyeunger i Beiarelva er lavere enn før rotenonbehandlingen, noe som kan forklares med økt konkurranse fra laks¹⁰.

⁴ Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. Status for norske laksebestander i 2024. Rapport nr. 19.

⁵ Jensen, C. S., Gravem, F. R., & Poléo, A. B. S. (2002). *Laks og temperatur – en litteraturgjennomgang (Suldalslågen-miljørapport nr. 13)*.

⁶ Lyytikäinen T, Koskela J, Rissanen I (1997) The influence of temperature on growth and proximate body composition of underyearling lake Inari Arctic char (*Salvelinus alpinus* (L.)). *Journal of Applied Ichthyology* 13: 191–194.

⁷ Radway Allen, K., 1940. Studies on the biology of the early stages of the Salmon (*Salmo salar*). *J. Animal. Ecol.* 9(1):1-23.

⁸ Symons, P.E. 1979. Estimated escapement of Atlantic salmon (*Salmo salar*) for maximum smolt production in rivers of different productivity. *Journal of the Fisheries Research Board of Canada*. 36, 132-140.

⁹ Jensen, A. J., & Johnsen, B. O. (1986). Different adaptation strategies of Atlantic salmon (*Salmo salar*) populations to extreme climates with special reference to some cold Norwegian rivers. *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 43(5), 980–984.

¹⁰ Davidsen, J.G., Hanssen, Ø. K., Sjørusen, A.D. & Rønning, L. 2020. Fiskebiologiske undersøkelser i Beiarelva 2017-19 – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2020-6: 1-63.



Etter reguleringen har vanntemperaturen økt med 1,1°C, målt ved Selfors bru, og i snitt er det 25 flere dager med vanntemperatur over 3,5°C. Smoltalderen for laks har gått ned til 4 år (intervall 2-5 år), og smoltlengden økt til 135 mm ($\pm 20,6$ mm). Før G. salaris ble påvist og kraftreguleringen, var tettheten av lakseunger (ikke 0+) mellom 2,6-12,7 pr. 100 m²,¹¹ etter reguleringen ble det registrert 5 lakseunger (ikke 0+) pr. 100 m².¹² Nyere undersøkelser har vist tettheter fra 18,8 pr. 100 m².¹³

Tettheten av ørretunger (ikke 0+) før reguleringen varierte med produksjonsforhold fra 12,8-23,2 pr. 100 m².¹⁴ Etter reguleringen i registrerte Halvorsen 7,86 ørretunger (ikke 0+) pr. 100 m², og NTNU i perioden 2017-2019 hhv. 12,9, 13,7 og 10,9 ørretunger pr. 100 m².¹⁵

Tetthetene av røyeunger ble undersøkt før reguleringen, og i 2002. Resultatene fra undersøkelsene i 2002 viser en betydelig nedgang for røya i Beiarelva. Nyere undersøkelser har ikke funnet røyeunger, og i 2024 registrerte NTNU 4 voksne sjørøyer i utløpet Beiarvassdraget.

Økt vanntemperatur har vært positivt for laksen, men ser ut til å ha hatt en indirekte negativ effekt på ørret og en direkte negativ effekt på sjørøye.

El-fiskeundersøkelsene som er gjennomført før og etter reguleringen, er ikke direkte sammenlignbare. Det skyldes at bunnforholdene i elva endrer seg over tid, og at el-fiskestasjonene i dag er plassert omtrent der man antar det ble fisket tidligere. Likevel gir undersøkelsene nyttig informasjon om utviklingen i vassdraget over tid.

Reguleringen har også påvirket andelen brevann og partikkelinnholdet i elva. Fraføringen av partikkelrikt brevann kan virke positivt på algeproduksjonen og bunnfaunaen. Partikkelrikt brevann sliper ned steinene og gjør det vanskelig for alger å vokse på steinoverflaten. Bunnfaunaen ble kartlagt før reguleringen, men etter reguleringen er det ikke gjennomført lignende undersøkelser.¹⁶

I årene 2015-2018 ble det flyttet stamlaks fra områdene nedstrøms Høgforsen til oppstrøms vandringshinderet i Høgforsen. El-fiske i 2018 oppstrøms Høgforsen registrerte 2,9 lakseunger (ikke 0+) pr. 100 m².¹⁷ Det er usikkert hvor stor andel av laksen som flyttes opp forbi Høgforsen, som faktisk gyter på elvestrekningen ovenfor.

¹¹ Jensen, A. J., & Johnsen, B. O. (1986). Different adaptation strategies of Atlantic salmon (*Salmo salar*) populations to extreme climates with special reference to some cold Norwegian rivers. *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 43(5), 980–984.

¹² Halvorsen, M. 2003. Bedre fiske i regulerede vassdrag i Nordland. Fagrapport 2002 – Rapport nr. 9 2003. Fylkesmannen i Nordland.

¹³ Sjørusen, A.D., Rønning, L., Arnekleiv, J.V. & Davidsen, J.G. 2019. Fiskebiologiske undersøkelser i Beiarelva 2017-19. Årsrapport for 2018 – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2019-1: 1-20

¹⁴ Jensen, A.J., Koksvik, J.I., Jensen, J.W., Jensås, J.G., Johnsen, B.O., Makkelgjerd, P.I. & Winge, K. 1993. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Beiarelva 1989-92. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport Zoologisk Serie 1993-1: 1-48.

¹⁵ Sjørusen, A.D., Rønning, L., Arnekleiv, J.V. & Davidsen, J.G. 2019. Fiskebiologiske undersøkelser i Beiarelva 2017-19. Årsrapport for 2018 – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2019-1: 1-20

¹⁶ Jensen, Arne J.; Koksvik, Jan Ivar; Jensen, John W.; Jensås, Jan Gunnar; Johnsen, Bjørn Ove; Møkkelgjerd, Per Ivar; Winge, Kirsten. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Beiarelva 1989-92. NTNU Vitenskapsmuseet Rapport Zoologisk Serie, 0802-0833; 1993:1

¹⁷ Sjørusen, A.D., Rønning, L., Arnekleiv, J.V. & Davidsen, J.G. 2019. Fiskebiologiske undersøkelser i Beiarelva 2017-19. Årsrapport for 2018 – NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2019-1: 1-20.



Vanndekt areal kan også være en begrensende faktor for produksjon av lakseunger. Det er ukjent hvor stor andel av elvearealet som er påvirket av vannkraftreguleringen vinterstid.

Innlandsfisk på Glomfjordfjellet

Storglomfjordutbyggingen har ført til reduserte produksjonsforhold for ørretbestandene i flere innsjøer. For å kompensere for de negative effektene av vannkraftutbyggingen på berørte fiskebestander og allmennhetens fiskemuligheter har Statkraft blitt pålagt årlige utsetninger av anleggsprodusert ørret/tyngel/settefisk i flere innsjøer. I tråd med mer moderne kultiveringsprinsipper ble utsettingspåleggene erstattet med andre kultiveringstiltak.

I vedtak fra Fylkesmannen i Nordland (nå statsforvalteren) 30. januar 2018 ble Statkrafts tidligere utsettingspålegg for ørret i Øvre Glomvatnet (160-784-L), Namnlausvatnet (160-783-L), Store og Litle Sandvatnet (161-44222-L, 161-44224-L) og Svalvatnet (161-44202-L) opphevet til fordel for alternative tiltak (habitattiltak og samt flytting/utsetting av lokal villfanget ørret) innenfor et avgrenset område på Glomfjordfjellet for en prøveperiode på 4 år (2019-2022). Med unntak av Øvre Glomvatn, ligger vannene innenfor Láhko nasjonalpark. Ut fra vernebestemmelsene er det heller ikke lov med fysiske tiltak som kan heve ungfiskproduksjonen.

Erfaringene fra prøveperioden skulle gi Statkraft grunnlag for utarbeidelse av en kultiveringsplan for årene etter at prøveperioden er over. Erfaringene fra pilotprosjektet og kultiveringsplanperioden 2015-2021 har resultert i ny kultiveringsplan for 2023-2027. Målet med tiltakene er at habitatforbedringer, i kombinasjon med flytting av ung villfisk, skal erstatte bruken av anleggsprodusert fisk.

I årene 2015-2022 ble alle utløpsbekker i tilknytning til 31 innsjøer/tjern bonitert, og ungfisk ble registrert ved el-fiske i 18 bekker. Undersøkelsene har hatt som mål å finne fiskerike elver, med overskudd av ungfisk. Ungfisken skulle flyttes til mindre produktive bekker på Glomfjordfjellet. Undersøkelsene viste at ingen av bekkene hadde et overskudd av ungfisk. Det ble lagt ut gytegrus i egnede bekker, og 27 gytefelt ble tilrettelagt. Tiltaket har imidlertid ikke fungert som ønsket, og gytefeltene har ikke gitt økt produksjon av ungfisk. Fremover ønsker Statkraft bygge en fisketrapp oppstrøms Hydroadammen (Meløy), for å åpne nye områder for ungfiskproduksjon. Fisk fra bekkene er planlagt flyttet til innsjøene på Glomfjordfjellet.

Reindrift

Vårt inntrykk er at kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt for tema reindrift og for konsekvenser Storglomfjordutbyggingen har hatt og har for reindriftnæringen. Vi anbefaler derfor at det gjennomføres faglige undersøkelser for å kartlegge utbyggingens konsekvenser for reindrift og behovet for avbøtende tiltak som kan redusere eventuelle negative konsekvenser.

Saltfjellet reinbeitedistrikt har i sine uttalelser til åpning av revisjonssak, ønsket seg en oppgradering av gjerdeanlegget sitt ved Storglomvassdammen. De ønsker tilgang til vann, strøm, planering og arronderingsmessige forbedringer. Dette er et anlegg som brukes årlig i forbindelse med slakting. I brev datert 30. mars 2009 ble gjerdet godkjent av Landbruks- og matdepartementet som permanent reingjerde etter reindriftsloven. Statkraft opplyser i sitt revisjonsdokument at det er dialog med reindriften om energiforsyning via Damhytta, men at de ser på dette som et privatrettslig forhold. Statsforvalteren mener det er positivt at konsesjonær er dialog med reindriften om forhold som kan bedre deres bruk av gjerdeanlegget ved Storglomvassdammen.

Vi ser at Glomfjord jeger- og fiskerforening ønsker at Statkraft må stille krav til det etablerte reingjerdet, slik at dette tas ned mellom hver gang det blir benyttet til samling av rein. Her viser vi



også til Statkraft sitt revisjonsdokument, som gjengir vilkår for tillatelsen til reingjerdet, og at kravet ikke er relevant for endring av vilkår i revisjonen. Dersom vilkåret i oppføringstillatelsen ikke følges opp, må dette adresseres til oss som forvaltningsmyndighet etter reindriftsloven.

Vi registrerer at Saltfjellet reinbeitedistrikt også har uttrykt et ønske om en gjeterhytte i forbindelse med anlegget. Per i dag er det ikke husvære i denne delen av distriktet, og reiene må bo privat når de utfører sitt arbeid ved Storglomvassdammen. Saltfjellet reinbeitedistrikt kan søke om å få satt opp gjeterhytte etter reindriftsloven. En slik søknad sendes til oss. Vi vil da foreta en reindriftsfaglig vurdering, og innhente høringsuttalelser fra berørte parter, før vi gir en tilrådning til Landbruksdirektoratet som fatter et vedtak om oppføring av gjeterhytte eller ikke. Alternativt søker man byggetillatelse hos Meløy kommune. I begge tilfeller må grunneier avse en tomt til formålet.

Statsforvalteren registrerer at flere av interessentene i området har lagt stor vekt på gjenåpning av Fykantrappa. Vi mener at det fra flere hold argumenteres godt for hvorfor denne bør gjenåpnes. Våre reindriftsfaglige vurderinger støtter dette. Med to nasjonalparker like innenfor Storglomfjorddammen er dette et område hvor man forventer økt besøk i årene som kommer. Tilrettelegging rettet mot Fykantrappa vil kunne avlaste viktige beiteområder for reindrifta. Den typiske turistbaserte ferdselen vil da kunne konsentreres mellom Fykandalen og Nedre Navarvatn, som vil føre til lavere besøkstrykk videre innover fjellheimen. Dette inkluderer også opprusting av hengebroa over Fykanåga, og generell sikring i Fykandalen.

Vi anser bruken av Fjellveien som et sentralt punkt i denne revisjonsprosessen. Både Glomfjord JFF, Glomfjord Røde kors og Glomfjord grendeutvalg tar til orde for at veien bør brøytes 15. februar og holdes åpen til 15. november. Det vil være negativt for reindrifta om veien åpnes tidligere enn dagens praksis (rundt påske). Det vil kunne føre til økt ferdsel i sårbare vinterbeiter. Vinterbeiter er en flaskehals for reindrifta i Nordland, og økt ferdsel i nye områder hvor det tradisjonelt ikke har vært særlig ferdsel vinterstid, medfører en ekstrabelastning for reindrifta. Saltfjellet reinbeitedistrikt har i fem av de seks siste vintrene opplevd låste vinterbeiter, og tilgjengelige vinterbeiter har vært et knapphetsgode alle disse årene.

Saltfjellet reinbeitedistrikt har bedt om at øvre del av Fjellveien kan stenges ved behov i perioden 20. august – 10. september, ved Navnlaushøgda. Da trengs det arbeidsro, og minst mulig stress og uro hos reinen. Statsforvalteren mener at dette bør imøtekommes med hensyn til dyrevelferd og reinbeitedistriktets arbeid i området. Det bør da defineres hva som menes med «behov» for å gi andre brukere nødvendig forutsigbarhet, og samtidig gi reindrifta større legitimitet til å stenge veien. Det er et ønske om å utbedre tilrettelegginga for de ulike brukerne ved Storglomvassdammen. Blant annet er det spilt inn ønske om bedre skilting av området, parkeringsskilt, toaletter og avfallshåndtering. Dette støtter Statsforvalteren i Nordland, men mener at dette må adresseres til Midtre Nordland nasjonalparkstyrets arbeid med besøksstrategi, herunder innfallsport for området. Vi forutsetter at Saltfjellet reinbeitedistrikt involveres i både arbeid med besøksstrategi, og utforming av en eventuell innfallsport.

Glomfjord JFF ønsker at konsesjonær pålegges å merke sikre atkomst inn og ut på isen på Øvre Navarvatn, Nedre Navarvatn og Storglomvatn, i tråd med andre konsesjoner i området. Det er et stort fokus på HMS i reindrifta. Det er en næring som er særlig utsatt for ulykker, siden den utøves året rundt i til dels ekstreme værforhold. Ulykkene er vanligst forbundet med kjøretøyer, og med endret klima til fjells er flere av disse knyttet til kjøring av og på islagte vann. Statsforvalteren i Nordland mener at merking av atkomst inn og ut på islagte vann, vil være et særs positivt tiltak for bedre sikkerheten til de som jobber i reindrifta, og støtter Glomfjord JFF sitt ønske om å merke atkomst inn og ut på isene.



Verneområde

Ved munningen av Beiarelva ligger Leirvika naturreservat, med det formål å ivareta et unikt strandengområde (elveør) med tilhørende plante- og dyreliv. Området omfatter flere regionalt sjeldne vegetasjonstyper. Den sårbare arten Nordlandsglattkrans [NT] vokser her.

Naturreservatet har et rikt fugleliv, særlig i trekkperiodene, og er viktig både som hekkeplass og rasteområde. Erosjons- og sedimenteringsprosessene drives av både Beiarelva og tidevannet. Vannkraftreguleringen har imidlertid ført til redusert flomtopp- og frekvens, samt redusert sedimenttransport. Det er usikkert hvordan denne endringen har påvirket strandengens funksjon, men lokaliteten er vurdert som lite påvirket. Det er behov for mer informasjon om hvordan redusert vanntilførsel kan ha påvirket verneområdet. Statsforvalteren vurderer at økt vanntilførsel ikke vil ha en negativ konsekvens på verneområdet.

Plan for terskler og andre habitattiltak

Den 30. mai 2006 sendte NVE en samlet terskel-/tiltaksplan for Storglomfjordutbyggingen på høring. Det kom innspill blant annet fra Meløy kommune og Fylkesmannen i Nordland (nå statsforvalteren). Vi kjenner ikke til at planen er fulgt opp med konkrete tiltak. Vi mener planen bør revideres og vurderes på nytt med bakgrunn i ny kunnskap om effekten av ulike habitattiltak (terskler, buner, steinutlegging m.m.)

Dersom det skal gjennomføres habitattiltak i Beiarvassdraget bør hovedfokus være på elvestrekninger oppstrøms Høgforsen som vil bli laks- og sjørrettførende dersom fisketrappene blir rehabilitert. Ved eventuelle habitattiltak her er det viktig å ta hensyn til utfordringer knyttet til sedimentering av slam og gjenklogging av bunnsubstrat.

Konklusjon

Det ble gjennomført gode forundersøkelser før reguleringen av Beiarvassdraget. Det er uheldig at det i forbindelse med revisjonsprosessen ikke har blitt gjennomført undersøkelser som kunne gitt bedre grunnlag for å vurdere nytteeffekten av minstevannføring. Økt vanddekt areal kunne gitt økt produksjon av yngel, forutsatt at vanntemperaturen ikke hadde blitt vesentlig lavere i sommerhalvåret. Etter reguleringen i 1993 har det også skjedd betydelige klimaendringer som påvirker vanntemperaturen i vassdragene.

Undersøkelser gjennomført i 2024 førte til fangst av fire sjørøyer i elveutløpet. Dette tyder på at den opprinnelige sjørøya i elva kan være tapt. For å forsøke å gjenopprette bestanden, må det sannsynligvis tilføres store mengder kaldt brevann. Tiltaket er forbundet med stor usikkerhet, og kan samtidig ha negative konsekvenser for laksen. Vi gjør oppmerksom på at det i regionalt tiltaksprogram for Nordland og Jan Mayen står følgende; *«Miljødirektoratet vil vurdere mulig nytt pålegg om å reetablere sjørøye i kommende planperiode»*. Siden Beiarelva er et nasjonalt laksevassdrag, skal tiltak som styrker laksebestanden prioriteres¹⁸.

Statsforvalteren i Nordland vil ikke fremme krav om minstevannføring i Beiarelva. Beiarelva er i kategori 1.2, og ikke prioritert for tiltak som kan medføre krafttap.

Storelva i Kilvik er i stor grad påvirket av fraføringen av vann. I Vann-Nett er endret habitat som følge av hydrologiske endringer og temperaturendring registrert som effekter av vannkraftreguleringen. Elva renner for en stor del i løsmasser og massetransporten er i perioder stor, også etter

¹⁸ Norge. (1999). Til laks åt alle kan ingen gjera? (NOU 1999: 9). Statens forvaltningstjeneste. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-9/id140861/>



overføringen ¹⁹. Vi oppfordrer NVE til å vurdere om det å fastsette en minstevannføring kan bidra til bedre miljøtilstand i elva.

Engabreelva, sidebekkene og Engabrevatnet er alle registrert med godt økologisk potensial. I dag er vannføringen i elva svært varierende og avhenger av tilsig fra snøsmelting som ikke ledes til Storglomvatnet. Uavhengig av dagens miljøtilstand bør NVE vurdere om en fast minstevannføring kan bedre oppvekstsvilkårene for laks og ørret i vassdraget. I tillegg kan stabil vannføring i sidebekkene ha rekreasjonsverdi for friluftslivet.

Vurderingene som angår anadrom laksefisk, er gjort i samarbeid med Miljødirektoratet.

Med hilsen

Katrine Erikstad (e.f.)
avdelingsdirektør

Tore Vatne
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

¹⁹ Statkraft. (2006). Storglomfjordutbyggingen: Samlet terskel/tiltaksplan. Statkraft.